

התחברות – בעיית ארץ ישראל שורשיה ופתרונה

צבי מסיני

מבוא

הממצא האמור מתבסס על שורה של מחקרים בנושאים שונים, שהנרחבים בהם הם מחקרים גנטיים ומחקר היסטורי-דמוגרפי של ארץ ישראל באלפיים השנים האחרונות. המחקרים מובילים למסקנה מפתיעה.

לא רק שהמוסכמה הנוכחית באשר לזהותם הערבית של הפלשתינאים הינה חסרת בסיס, אלא שקיים בסיס מוצק לזהות פלשתינאית אחרת – כזו שתפתיע רבים. כיוון מחשבה זה הועלה בעבר, בתקופה שבין מלחמות העולם, על ידי דוד בן גוריון ויצחק בן צבי, כדי לתת מענה לבעיה הקשה של האוכלוסייה הלא יהודית בארץ ישראל.

שואת יהדות אירופה הביאה לתמיכה גדולה של מרבית העולם בדרך הציונית, כך שההנהגה הציונית של אותם ימים כבר לא נדרשה להתמודד בצורה מעמיקה עם הבעיה. בחלוף השנים, משקתה עוצמתו של זיכרון השואה ולנוכח בעיית הטרור הגואה, נדרשת ההנהגה הציונית להתמודד עם הבעיה שהוזנחה והחמירה. מאחר וגישתם של דוד בן גוריון ויצחק בן צבי טומנת בחובה השלכות משמעותיות ביותר לגבי הסכסוך וצורת יישובו, חובה לחזור ולהעלותה. החשיבה ההיסטורית המקובלת היא שיהודי ארץ ישראל שנשארו בארץ לאחר חורבן בית שני נכרתו ממנה בדרכים שונות, ובכך התאפשר לזרים להיות רוב בארץ ישראל עד הקמת המדינה היהודית. אולם, חשיבה זו הינה ספקולציה שאינה מסתמכת על עובדות היסטוריות כלשהן. צורת "היעלמותם" של היהודים מארץ ישראל נשארה תמיד בגדר תעלומה.

השערתם של בן גוריון ובן צבי בנושא זהות הפלשתינאים קיבלה חיזוק רציני, ותקפותה אוששה במידה רבה, על ידי שורה של מחקרים גנטיים שהתפרסמו בשנים האחרונות. מחקרים אלה הראו, שהיהודים קרובים מאוד מבחינה גנטית לפלשתינאים, הרבה יותר מאשר לערבים או לעמים

הסכסוך הישראלי-פלשתינאי נובע משתי עמדות סותרות בעניין הזכות על ארץ ישראל, כאשר כל צד לסכסוך מציג את צדקת עמדתו ומאמין בה בצורה נחרצת. המאבק הבלתי פוסק בין הצדדים כבר פגע קשות בתושבי האזור, וסופו עדיין אינו נראה באופק.

פתרון שתי המדינות לשני העמים, שעקב לחצי ארה"ב יבוצע למרות ניצחון החמאס בבחירות, אינו יורד לשורשי הבעיה ולא יאפשר את עקירת גורמי הטרור. לפיכך, אם ייושם יביא הדבר את הנהגת הטרור להתחיל את האינתיפאדה השלישית בעיתוי שיתאים לה. כל מי שהעמיד אליו צועד האזור נראה לו כקושיה, צריך לענות על שאלה אחת בלבד: "מה נשתנה?" התשובה הסבירה היחידה תהיה: "רקטות, טילים ונשק להשמדה המונית נפוצים יותר מבעבר, והחמאס, איראן והחיזבאללה החליפו את יאסר ערפאת כגורם המשפיע מגבוה על הנהגת הטרור".

מציאות זו מחייבת את ההנהגה הישראלית לתת תשובות מעמיקות בנושא ערביי הארץ, שיביאו בחשבון גם את סוגיית הבעלות על ארץ ישראל. בעיקר, עליה להציע פתרון שיהיה בו מענה טבעי למאוויי הצדדים. על ישראל לחרוג מהמוסכמות המעצבות את צורת החשיבה השגרתית בנושא ולהשתמש בממצא ישן-חדש בקשר לזהות הפלשתינאים. ממצא זה מאפשר פתרון צודק ובר קיימא לסכסוך.

צבי מסיני מחלוצי תעשיית התוכנה בישראל הוא מייסד חברת סאפיינס. **צ.מ.** הוא אבי שיטת פיתוח יישומי מחשב מונחית עצמים ומבוססת חוקים, שבפיתוחה הוחל במכון וייצמן למדע בשנת 1972.

תוך חיפוש יסודי אחר עדויות ברחבי ארץ ישראל משני צדי הירדן. בספר אוכלוסי ארצנו,⁵ שכתב ב-1932, תיעד את ממצאיו. תקופת זמן לאחר מכן עוד המשיך לחקור את הנושא.

ההגירה הערבית המסיבית לארץ, שהתרחשה במקביל לעלייה היהודית, בצירוף "המאורעות" פרי מעללם של פלגים מסוימים מבין הפלשתינאים נגד היהודים, הביאו להיווצרותה של שנאה רבת עוצמה בין הצדדים. סביר להניח שבאווירה זו נאלץ יצחק בן צבי לנטוש את עבודתו בנושא בשלב מוקדם יחסית. אירועי השעה הקשים, אליהם הצטרפו בהמשך מלחמת העולם, הידיעות על שואת יהודי אירופה, הפעילות להקמת מדינת ישראל ומלחמת העצמאות, גרמו לבן צבי לעסוק בנושאים בוערים יותר.

במלחמת העצמאות חולקה הארץ. מספר הפלשתינאים שנשארו במדינת ישראל היה קטן ושיעורו פחת עוד יותר מול זרם העולים המתגבר. במצב דמוגרפי זה לא זכה הנושא לתשומת לב עקב התמקדות היהודים בבעיות של מדינה צעירה, קולטת עולים חסרי כל, ממזגת גלויות ונאבקת בשכנותיה.

המלחמות והעימותים הרבים בין היהודים לערבים שהתרחשו בהמשך הגדילו את השנאה ההדדית, חידדו את ההבדלים והרחיקו מחשבה על קירבה בין היהודים לבין אלה שנחשבו לחלק מהערבים.

לכל אלה יש להוסיף את העובדה, שלגישה המהפכנית המוצגת כאן לא היו קיימים באותה עת חיזוקים גנטיים, המוסיפים רבות לאמינותה, ולא עמד לרשותה הפירוט הדמוגרפי-היסטורי הנרחב הקיים כיום והמקורות אשר סייעו בהשגתו.

על כל פנים, בן גוריון זכר את הממצא וניסה לממש אותו, תחילה אצל הבדואים, אשר היו ידידותיים לישראל והתגייסו לצה"ל. הפעולה אשר תוכננה עבור הבדואים אף זכתה לשם ייחוד, מונח אשר להבדיל מגיור אין בו כדי להדגיש נושאי דת בקרב אוכלוסייה לא דתית ברובה.

אולם בעיות שונות, כמו חשש של השב"כ מהסתננות מכוונת של גורמים עוינים ומרגלים לעם ישראל, ובעיקר ההתנגדות של חוגים דתיים בהנהגת שר הדתות דאז מטעם המפד"ל, הרב פישמן, כל אלה החלישו את נחרצותו של דוד בן גוריון בנושא.

בשנת 1956 מינה בן גוריון צוות בראשות משה דיין, שתפקידו היה לייחד את הבדואים. הצוות הביא יהודים דתיים אל הבדואים כדי להדריכם במנהגי היהדות. אולם מדריכים אלה לא יכלו לשאת את תנאי החיים הקשים ששררו באוהלי הבדואים ונטשו את תפקידם. בטענה שייחוד הבדואים ירגיז את המוסלמים בעולם, הצליח דיין לשבור את יוזמתו זו של בן גוריון ולגרום לו לנטוש את הנושא כליל.

ההצלחות הצבאיות של ישראל הביאו להחרפת הבעיה, עם צירופם של תושבי ישיע ל"ערביי ארץ ישראלי" שהיו

אחרים. בעקבות פרסום מחקרים אלה נערכו ופורסמו מחקרים נוספים בנושא, המחזקים מכיוונים נוספים את הטענה המהפכנית באשר לזהותם של הפלשתינאים.

השלכותיהן של ראיות אלה באשר לזהות הפלשתינאים עשויות להיות מרחיקות לכת לעתיד האזור. בראש ובראשונה, יש להשתמש בהן לצורכי הסברה, במגמה להקטין את השנאה בין הצדדים. אך החשוב מכל: גם אם הדבר מצריך שינוי מוחלט בצורת החשיבה המקובלת היום, תהיה זו טעות איומה להתעלם מהראיות בעת הניסיון ליישב את הסכסוך המסובך.

פעילויות ומחקרים בנושא זהות ערביי ארץ ישראל

ראשונים לחשוף את זהותם של ערביי הארץ היו חוקרים גרמנים שביקרו בארץ ישראל בסמוך להתחלת התיישבות הטמפלרים ופרסמו את מסקנותיהם בשנת 1860. בעקבותיהם נרתם ישראל בלקינד לחקר תושבי הארץ הוותיקים והיה היהודי הראשון שכבר בשנת 1894 הטיף להכרת זהותם הישראלית ולהתקרבות אליהם. הוא אסף עדויות, רשם אותן,¹ פרסם מאמרים ולימד ש"הערבים" בארץ הם אחיהם לדם של היהודים". בר בורוכוב טען ב-1905² כי "הפלחים בארץ ישראל הם צאצאיהם של שרידי היישוב החקלאי העבריי".

דוד בן גוריון ויצחק בן צבי אימצו את הרעיון ומצאו לו תימוכין. הם העלו את הממצא בספר משותף, ארץ ישראל בעבר ובהווה³ אשר כתבו ב-1918. אזכור הממצא בספר נעשה בעיקר כדי להסביר את צדקת המפעל הציוני, אך גם מתוך תקווה, שההגירה היהודית לארץ תשנה את המצב והפלשתינאים יתפכו למיעוט בר קליטה בעם ישראל. דוד בן גוריון הקנה לנושא חשיבות גדולה והאמין שהוא המפתח לפתרון עתידי.

את מאמרו משנת 1917 לבירור מוצא הפלחים מסכם בן גוריון⁴:

בסביבות הכרמל ובעמק השרון פוגשים בהרבה כפרים פלחין צהובי שיער וכחולי עיניים, שחזות פניהם תעיד בהם שאבותיהם באו הנה לפני מאות שנים מצפון אירופה... אך למרות רבוי התערובות הללו הרי רוב מניינם ורוב בניינם של הפלחין המוסלמים במערב ארץ ישראל משווה לפנינו טיפוס גזעי אחר וחטיבה אתנית שלמה, ואין כל ספק שבעורקיהם יזרום הרבה דם יהודי – דם אותם האיכרים היהודים, "עמי הארץ", שבתרו בצוק העיתים להתכחש לדתם ובלבד שלא יעקרו מעל אדמתם.

שנים מועטות לאחר מכן כבר ניסה דוד בן גוריון לקיים שיתוף פעולה על רקע מעמדי בין הפועלים היהודים לבין הפועלים הפלשתינאים. בן צבי השקיע רבות בחקר הנושא,

נסיכה מצרית. להבדיל מאברהם, יצחק ויעקב העבריים (צאצאי עבר), ישמעאל לא הקפיד לשאת נשים עבריות. תושבי ארצות ערב שמחוץ לחצי האי ערב, במידה שהם ערבים, הרי שהם ערבים שעברו חיבורים רבים לעמים אחרים שנכבשו על ידי הערבים.

מחקר גנטי נוסף התפרסם בשנת 2001 בכתב העת *Human Immunology*. מחקר זה זכה לפרסום יוצא דופן עקב הוראת כתב העת לקוראיו להשמיד את המאמר בגלל דעות פוליטיות, אשר שורבבו לתוכו על ידי החוקר. במחקר זה, שנערך לגבי המערכת החיסונית, גילו החוקר הספרדי פרופ' אנטוניו ארנאיז-וילנה מאוניברסיטת קומפלוטנסה שבמדריד ושותפיו למחקר, שמערכות החיסון אצל היהודים והפלשתינאים קרובות ביותר זו לזו, בצורה שמראה על זהות גנטית כמעט מוחלטת.

מחקר שנערך באותה תקופה באוניברסיטת תל אביב⁷ לגבי סוג מסוים של חירשות תורשתית, שנפוצה בקרב חלק מסוים של הפלשתינאים, הראה גם הוא קירבה ברורה ובלעדית (!) ליהודים ממוצא אשכנזי הסובלים מאותה הבעיה, כאשר רק בשתי קבוצות אלו מתוך כלל האנושות קיימת מוטציה גנטית זו.

תימוכין בענייני מנהגים ודת

מד נוסף לתמיכה בממצא מגיע מתוך עדויות בנושא מנהגים ומסורת דתית. איסוף העדויות החל כבר לאחר תחילת המאה העשרים. הסופר השומרוני, רצון צדקה, מספר על ערביה זקנה בכפר פּוֹפֶר (מלשון כופרים, שם שהערבים נתנו לכפר שגרו בו יהודים בעבר) באזור טול כרם. סבתה של זקנה זו הנחתה אותה להדליק נרות בהסתר כל ערב שבת.

הסופר הארץ-ישראלי יהודה בורלא מספר בספרו בלי כוכב על שירותו כקצין בצבא הטורקי בתקופת מלחמת העולם הראשונה ועל משרתו הערבי מארץ ישראל. האחרון שמע מהסופר על מנהג המוסלמים לכרות לנשים היהודיות את השדיים כדי לפגוע ביכולת היהודים להמשיך ולהתקיים במשך הדורות. מכך הבין שאימו, אשר סבלה מאותו המום, הייתה יהודיה.

עובדה ידועה היא, שחמולת מְחִיאִמְרָה (עושי היין) מכפר גֵאטָה (ביהודה, יוֹטָה המקראית) וכפר עֵנָה (הנמצא ליד סֶנֶר בשומרון) נוהגת עד היום להדליק נרות בחג החנוכה ואנשיה נקראים על ידי שכניהם – יהודים. ברשות אחד מנכבדי החמולה הגדולה (כמחצית התושבים) בכפר יאטה, שבמקורה הגיעה מתימן, חנוכיית כסף שהועברה מאב לבן במשך דורות רבים.

עד קרוב לאמצע המאה ה-19 היה הכפר, שנקרא עדיין יוטה, הישוב היחיד בארץ שכל תושביו היו יהודים. בהמשך הלכה ודעכה בכפר שמירת מנהגי היהדות, בעקבות פחד מפני מהגרים שהצטרפו לכפר ממזרח הירדן, לאחר

נתונים לשליטת ישראל. האינתיפאדה הראשונה הביאה להחזרת הבעיה של אוכלוסייה זו לסדר היום לאחר שזו הודחקה במשך שנים. בעקבות אינתיפאדה זו התרחשו שני אירועים חשובים בנושא. מחד, מחקרים גנטיים ראשוניים, שהיו מוגבלים ומצומצמים בהיקפם, שפורסמו בתחילת שנות התשעים, והצביעו על קירבה של הפלשתינאים ליהודים. מאידך, הסכמי אוסלו החלו את תהליך ההיפרדות בין היהודים ורוב "ערביי ארץ ישראל".

בעייתיותם של הסכמי אוסלו והמתרחש בעקבותיהם הביאה להמשך המחקר הגנטי בנושא הקרבה בין הפלשתינאים ליהודים, מחקרים שרובם פורסמו בסמוך לפריצת האינתיפאדה השנייה, זו שהבליטה את כישלוננו של תהליך אוסלו. בעקבות מחקרים גנטיים אלה בוצעו שני מחקרים נוספים בנושא: מחקר על ההיבט הגיאוגרפי-היסטורי של זיהוי האוכלוסייה הפלשתינאית, שפורסם בשנת 2003, ומחקר על ההיבט הדמוגרפי-היסטורי של הבעיה, אשר פורסם בשנת 2006. בהמשך מאמר זה יפורט תוצאות המחקרים השונים והממצאים בנושא.

ההיבט הגנטי

בשנים 2000-2001 פורסמו מספר מחקרים גנטיים בנושא הקירבה בין הפלשתינאים לבין היהודים. פרופ' אריאלה אופנהיים מהאוניברסיטה העברית בירושלים ביצעה סדרה של מחקרים גנטיים בשיתוף עם מוסדות מחקר אחרים⁶. עיקרי המחקרים דווחו לראשונה באביב 2000 והמשכם התפרסם בנובמבר 2001 בעיתון הארץ.

במחקרים אלה התבררו ממצאים חשובים, שבעומדם בפני עצמם לא עוררו הדים רציניים, אולם בצירוף תוצאות המחקרים האחרים מוקנית להם חשיבות רבה. במחקר שנערך בנושא הכרומוזום הזכרי Y, נמצא שקיימת קירבה רבה מבחינה גנטית בין ערביי הארץ לבין היהודים, הדומה לזו שבין עדות ישראל השונות, שנמצאו קרובות זו לזו יותר ממרחקן מעמים אחרים.

במחקר גם נמצא, שהיהודים האשכנזים קרובים מאוד לפלשתינאים, הרבה יותר מאשר לערבים, וכן הם קרובים במידה רבה ליהודי עדות המזרח ולכורדים המוסלמים. ממצאים אלה לא רק מחזקים את רעיונם בנושא של בן גוריון ובן צבי, אלא גם סותרים טענות, כגון אלה של הנשיא אסד האב, על כך שמוצא יהדות אשכנז הוא מן הכוזרים, ועל כך שליהודים אלה אין זכויות היסטוריות על ארץ ישראל. מעבר לכך, במחקר נמצא, אף שלא בצורה חותכת, שהפלשתינאים תושבי ההרים קרובים ליהודים יותר מאחיהם יושבי השפלה.

הסיבה לריחוק הגנטי היחסי שבין היהודים לערבים היא שהערבים המקוריים, אשר היו גם הם בני אברהם, הינם רק בחציי צאצאי עֶבֶר, מאחר שהגר, אם ישמעאל, הייתה

שהאחרונים שכחו את מקורם היהודי. למרות זאת, זקנות הכפר התאספו כל ערב שבת ליד עץ שגדל מתוך סלע מדרום לכפר והדליקו נרות של שבת, כפי שהעיד בזמנו יצחק בן צבי. מנהג זה פסק רק בשנת 1989, בעקבות לחצי הצעירים. שרידי בית הכנסת של הכפר מוסיפים גם הם לעוצמתן של העדויות בנושא.

שלושה מבני המשפחה מסמוע הסמוכה כבר הספיקו להתגייר או להתחיל בתהליכי גיור למרות איומי הטרוריסטים והעינויים שהאחרונים גרמו להם. אחת מזקנות המשפחה, המקפידה על הדלקת נרות שבת ועל צום לזכר החורבן, מדברת על רצף של אימהות יהודיות שנשמר במשפחה, ההופך את בניה ליהודים לפי ההלכה.

בסמוע ניתן למצוא חרבות של בית כנסת, המעיד אף הוא על מקורם של לפחות חלק מתושביו הנוכחיים של הישוב. יתר על כן, עד אמצע המאה העשרים היו בפתחי כל בתי הכפר שקערוריות של מזוזות שהורדו. ככל שקרסו הבתים הישנים ונבנו במקומם חדשים, הלך וירד מספר הבתים שבהם נראו אותן שקערוריות.

בעוֹרְתָה שמדרום לשכם צמו זקנים, לפי מסורת אשר קיבלו מאבותיהם, יום אחד בשנה בתאריך הסמוך ליום כיפור. צום זה נערך כנראה לפי לוח השנה השומרוני, השונה במידה מסוימת מזה היהודי. בצורה דומה, בכפר פונדוק שממזרח לקרני שומרון נוהגים תושבים להדליק נרות בסמוך לחנוכה.

בעיר ישראלית שבמשולש שומר צאצא נכבד של יהודים מוגרבים מאנוסי האסלאם ספר קודש יהודי, ומספר על מקורו ועל היאנסות אבותיו. כל זאת בהסתר ובחשאיות מוחלטת. כמו כן, ידוע שחלק מתושבי המשולש מבצעים עד היום את מנהג התשליך היהודי (המבוצע בסמוך לראש השנה).

בקרב חמולות בעיירה קֶאטְאֵנָה (השכנה לאבו גוש) תינוקות נימולים בדרך כלל בגיל שמונה ימים וכמוהם נוהגים פלשתינאים במקומות אחרים בארץ (להבדיל מגיל מאוחר בהרבה המקובל באסלאם). בית הכנסת ששרד עד היום בסכנין, בית הכנסת שנשתמר יפה עד ימינו בשפרעם ובית הקברות היהודי בכפר יסיף מהווים כולם עדויות אילמות ליהדותם בעבר הקרוב יחסית של לפחות חלק מתושבי מקומות אלה.

כל העדויות דלעיל הן מטיבן כאלו שהחוגים הדתיים בעם ישראל רואים בהן סימן ליהדות בעבר, שיש בו כדי להצדיק החזרה לעם ישראל. בנקודה זאת ראוי לצטט קטעים מספרו של יצחק בן צבי אוכלוסי ארצנו⁵ משנת 1932. חשיבות עדותו מאותה תקופה מכרעת, מאחר שלא כל המנהגים דאז נשתמרו במלוא עוצמתם גם כיום:

שלישית – הדת. היא באופן רשמי מוסלמית, אבל למעשה יודעים הפלאחים אך מעט מאוד מהקוראן ומיסודות דתם המוסלמית, מלבד פורמולות ידועות השגורות בניהם. אפילו

המסגדים שלהם, לשם תפילה, הוקמו רק במאות השנים האחרונות, ובעיקר על ידי הממשלה הטורקית. עד היום ישנם אזורים שהמסגדים מועטים שם מאוד.

כמו כן ידוע הדבר שהפלאחים אינם זהירים במצווה קלה ולא בחמורה. הדת המוסלמית אוסרת, למשל, על הנשים לצאת גלויות פנים, אבל הפלאחיות יוצאות גלויות פנים, ולא רק בעבודה בשדה, אלא גם בבואן העירה לשם עבודה, מסחר או תפילה, למרות שזהו בניגוד לכל מה שמקובל באסלאם. (בטורקיה שלפני המלחמה [מלחמת העולם הראשונה] למשל, לא היו הפלאחיות הטורקיות יוצאות גלויות פנים בעיר). ברור שכאן, בארץ ישראל, לא נקלטה הדת המוסלמית כל כך עמוק.

או ניקח לדוגמה את עניין השבועה: הפלאח, כשהוא נשבע בנביא מוחמד, אין לקבל את שבועתו בראיונות. אבל אם הוא הולך אל "הוליי" – הקבר, שבו קבור הקדוש של הכפר או של הסביבה – ונשבע שם, יש לסמוך על זה בהחלט. כן ידוע לי מקרה של נקמת דם, כשהצדדים החליטו להשלים ביניהם והצד שעליו חלה האשמה מוכרח היה להישבע שהוא חף מפשע ונקי מכל חשד. הנאשמים לא פקפקו להישבע בשם הנביא (מוחמד), אולם כאשר נתבקשו להישבע על קברו של אותו קדוש (נוח הצדיק) נרתעו לאחור. הערצת הפלאחים לקדושים המקומיים ופחדם מפניהם, עולים על הערצתם למייסד דתם.

גם החגיגות הדתיות וה"מוסמים" (אלה המועדים הידועים בהם הם באים לכבד את הקדוש הנערץ) מעידים על תוקפה של המסורת המקומית, שלפני האסלאם. ניקח למשל את "נבי מוסה" עם עשרות אלפים עולי הרגל. אצלנו היהודים מצטרפת במוחנו חגיגת הנביא מוסה עם ההפגנות נגד הציונות וגם עם התקפות על עם "מוסה". אולם אל נא נשכח, שנביא מוסה הוא משה רבנו, מחוקק היהדות, ושכל הפולחן הזה, אינו אלא הד קדומים של שלטון דתו של משה רבנו בארץ, והפלאחים ירשו מסורת זו מהיהודים תושבי הארץ. אותו הדבר גם נבי-רובין, נבי שעב ושאר החגיגות מסוג זה. ה"מוסמים" האלה, שלכבודם נאספים עשרות אלפי אנשים, הם כעין המשך לאותן החגיגות העממיות שהיו שכחות אצל הפלאחים בזמן היהודים, ואולי עוד לפניהם בזמן הכנענים.

כל הנביאים היהודים, כל אבות האומה, וראשי השבטים (יהודה, בנימין, יוסף, זבולון וכו') עוד זיכרונם חי בקרב הפלאחים. כבר היהודים עצמם חדלו מלבקר את הקברים הללו, והפלאחים ממשיכים להשתטח עליהם. זהו לא אסלאם, זהו המשך הדת שהייתה שלטת כאן מקודם, מלפני האסלאם, שנשלבה בדת החדשה. גם החגים האלה אינם מקובלים באסלאם כולו, והם נהוגים באופן מיוחד כאן בארצנו.

הפולחן חל לא רק על גיבורי כתבי הקודש. כל מי שהיה בהילולא של ר' שמעון בר יוחאי, או של ר' מאיר בעל הנס שעל יד חמי טבריה, ראה ודאי פלאחים ובדואים שבאים

ורוקדים יחד עם היהודים, ונשבעים בשם ר' שמעון ור' מאיר. בפקיעין מעריצים הדרוזים והמוסלמים יחד עם היהודים את "צדיקי היהודים" את ר' אושעיה איש טיריא ור' יוסי דמן פקיעין. ברור שהדבר שכאן לפנינו המשך הפולחן היהודי בקרב הפלאחים גם לאחר שנתאסלמו.

להדגשת טיעוניו של יצחק בן צבי חשוב לציין, כי חוסיין מלך ירדן הוא שזים את בניית המסגדים הראשונים ביהודה ושומרון, להוציא את מסגדי הר הבית. לפני הקמת מדינת ישראל גם בתחומי הקו הירוק היה מספר המסגדים מצומצם ביותר. הייתה זאת לא אחרת מאשר המפד"ל, שבתקופת שליטתה במשרדי הפנים והדתות, יזמה בניית מסגדים לרוב ברחבי המדינה.

ישראל בלקינד שהיה אגרונום, נשלח על ידי הטורקים למשימה ממזרח לירדן. הוא דיווח כי מצא שם, בנאד סירחאן, שבט יהודי מבודד ששמר על מנהגי היהדות. במאמרו הערבים אשר בארץ ישראל¹ כתב בלקינד, עוד לפני סוף המאה ה-19:

בכל הארץ נמצאים קברות קדושים (נלי בערבית), אשר הערבים באים להשתטח עליהם ולקיים את נדריהם. בין הקדושים האלה רבים כאלה הקדושים גם לעם ישראל. כך נמצא בקרבת נס ציונה קבר הידוע בשם נְבִי רוֹפִין, לאמור ראובן הנביא, הוא ראובן בנו הבכור של יעקב אבינו. והערבים של כל הסביבה חושבים להם לחובה לבוא ולבלות שם מעט זמן במשך חודש ידוע בסוף ימי הקיץ. קרוב לכפר סבא נמצא קבר נבי בנימין ולא רחוק ממנו נבי שמעון ועוד.

השפה והשמות

יוון תמיכה נוסף לממצא הוא המבטא העברי המדובר וכן שילוב פתגמים ממקור עברי על ידי "ערבים" בכפרי הגליל, כמו סכנין ועֶרְבָה. לכך מצטרפות רמת השימוש והביטוי בשפה העברית ועושרה בפי רבים מהפלשתינאים, בעיקר אצל אלה היושבים בתחומי הקו הירוק. רהיטות זו בעברית עולה לעתים על זאת של יהודים רבים, גם כאשר מדובר בכאלה שהם ילידי הארץ. השפה העברית היא אחד הגורמים הנוספים המקשרים כבר היום בין רבים מהפלשתינאים אזרחי ישראל ליהודים.

שמות ישובים הינם כיוון אחר המרמז על המקור הישראלי של התושבים, כאשר המילה "כפר", המבוטאת כְּפָר או כֶּפֶר המופיעה ברבים מהם, אינה ערבית ואינה מופיעה בארצות ערב (לדוגמה: כפר יסוף, כפר קנא, כפר יאטה, כפר מְנַדָּא, כפר סְמִיעַ). גם לשמות חלק מהכפרים, כמו גִּיבֶע או טירא, יש משמעות בעברית בלבד.

יצחק בן צבי מצא ששמות 34.5% מהכפרים הפלשתינאים בשנת 1932 נשאו בצורתם העברית הקדומה. הוא הגיע למסקנה, שכשני שלישים משמות הכפרים הפלשתינאים בארץ ישראל המערבית היו

עבריים-ארמיים, ומהם 277 שמות שאפשר לזהותם עם ישובים עבריים מתקופת בית שני. מחקר נוסף מהמאה ה-19 העלה, ששמות ישובי ההרים קרובים לשמות העתיקים ולצליל השפה העברית בהיקף רב בהרבה משמותיהם של ישובי האזורים הנמוכים. יצחק בן צבי טוען באותו ספר:

והנה אילו באמת נתחלף הישוב היהודי בישוב אחר, לא היו שומרים על השמות העבריים (מה שאירע באמת ברוב אותם מקומות שהישוב השתנה, כגון בעבר הירדן המזרחי). לא כן בארץ ישראל המערבית – כאן נשתמרו השמות העתיקים, מה שמוכיח את רציפות הישוב במקום הזה.

מעבר לשמות ישובים, גם שמות התושבים חשפו את הקשר הפלשתינאי-ישראלי. החוקר האנגלי קונדור היה הראשון שמצא שמות תנ"כיים אצל הפלאחים הפלשתינאים. לרבים משמות אלה לא היה שורש במילון הערבי. משפחות גדולות וחשובות ברצועת עזה, ביפו ובשכם נושאות שמות משפחה יהודיים או שומרונים. למשל המשפחות:

אבו חצירא, המונה כ-3,000 נפש והשולטת על הדיג ברצועת עזה, לא רק שנושאת שם משפחה יהודי חשוב זה, אלא גם מציגה במסגד שבו מתפללת המשפחה את תמונתו של אבי המשפחה, רבי יעקב אבו חצירא, עם כותרת בערבית.

כֶּחִיל, שהתפרסמה באלימות חלק מבניה, מוצאה מיהודי תימן שעלו במאה ה-11 לארץ ישראל. בבני ברק ניתן למצוא רבנים ממשפחה זו.

אֶלְבָּז, המונה אלפי נפשות, מוצאם מיהודי מרוקו שעלו לארץ, כנראה בעליית המוגרבים.

אבולעפיה, מוצאה ממשפחת המקובל רבי אברהם אבולעפיה, שחי בספרד במאה ה-13.

אלרזי (העזתי), הינה בעלת שם הזהה לשם החכם היהודי מטורקיה, רבי יעקב ישראל יוס-טוב אלגזי, שהפך לראשון לציון בירושלים באמצע המאה ה-12.

יעיש, שממנה בא ראש עיריית שכם הנוכחי, עדלי יעיש, היא משפחה גדולה בשכם שמוצאה ממשפחת מתוחיה השומרנית, שמקורה בשבט אפרים.

להלן מובאה נוספת, בנושא השפה, מתוך ספרו של יצחק בן צבי:

שנית – הלשון. השפה העברית נתחלפה עוד בזמן מוקדם בפי העם בארמית. בזמן התלמוד הייתה כבר הארמית שלטת יותר מהעברית... במשך הדורות הראשונים שלאחר הכיבוש (הערבי) השתמשו התושבים בארמית, והנה סימני הארמית נשארו בקרב הפלאחים עד היום הזה, ולפי דברי המומחים בדיאלקט הפלאחים המדובר בארץ ישנן הרבה מילים ארמיות, שאינן בשימוש אצל הערבים בחיגז, וכן גם אצל הערבים במקומות אחרים, שלא היו נוקקים שם מעולם לארמית.

באותו אזור מתגוררת גם לפחות חמולה אחת ממוצא מוגרבי יהודי. משפחות מְסֻלְמָאֲנִי (מתאסלם) היא המשפחה היהודית האחרונה שהתאסלמה בחברון. מטה החמולות השולטות בעיר נקרא תְּמִימִי (מושלם באסלאם) על כי בתחילתו היה מורכב ממשפחות יהודים שהשלימו את התאסלמותן עם התנתקותן הסופית מהיהדות (מלשון תמים – אחד שמפסיק להעמיד פנים כאילו הוא מוסלמי בעודו ממשיך בביתו במנהגי היהדות. הסבר בהמשך).

אחד ממנהיגי הבדואים מרהט טוען כי מרבית הבדואים בארץ הם צאצאי עם ישראל. בדואים אחרים מרהט, כולל בני שבט אל-הווייל, טוענים למוצא היהודי שלהם ושל 99% מהבדואים בארץ. תושבי אל-עריש, נקראים בפי הערבים יאהוד-סינא, שמשמעותו בערבית יהודי סיני. גם הם טוענים שמוצאם מיהודים מלפני שנים רבות.

הגדיל לעשות המלך פייסל, אשר עוד בשנת 1917 כתב לפרנק פֶּרְט: "אנחנו בני אותו גזע ודם ובשיתוף פעולה נביא לשגשוג הארץ". סבו של פייסל, עוֹן, היה בן לאם ממשפחה של צאצאי ישראל שהיגרו למזרח לירדן ומאוחר יותר חזרו לאחד הכפרים במערב. להבדיל מהמצב כיום, בתקופה בה גדל פייסל היה ידוע מקורה הישראלי של אם סבו ולא נעשה מאמץ רב להצניעו.

אנטון עטאללה אמר אחרי מלחמת 1967 לנתן ילין מור: "אנו בייסודנו עם אחד. אני תושב ירושלים מדורי דורות וודאי התנצרנו לאחר החורבן בזמן רדיפות הנוצרים. בכל אופן, אנו היהודים והמוסלמים נלחמנו על הגנת ירושלים בזמן הצלבנים".

מי שהיה יו"ר הפרלמנט הירדני צוטט בעיתון: "לו היו חופרים עמוק באדמה היו מוצאים שעצמות סבותינו משותפות לנו". יאסר ערפאת צוטט על ידי סמדר פרי בעיתון *ידיעות אחרונות* לאחר תחילת האינתיפאדה השנייה, בהפריחו בלון ניסוי, שבגלל מגבלותיו של ערפאת בידיעת ההיסטוריה לא זכה לתשומת לב: "אנחנו, הפלשתינאים והיהודים, כולנו בניו של שמואל הנביא".

טענת הפלשתינאים שישוע היה פלשתינאי וישראלי הנוצרים היו פלשתינאים תומכת אף היא באורח מדהים בממצא. ערפאת אף הגדיל לעשות וקרא לישוע "הפלשתינאי הראשון", ובכך סתר את טענתם המגוחכת של הפלשתינאים בדבר היותם צאצאי הכנענים. חנן עשראווי, מנהיג פלשתינאית נוצרית, עומדת בתוקף על כך שהפלשתינאים הם צאצאיהם של ראשוני הנוצרים.

מאחר שישוע וראשוני הנוצרים היו כולם בני עם ישראל, ומאחר שהמושג והשם פלשתינה נוצרו רק כמאה שנים לאחר מותו של ישוע, הרי שבקלות ניתן לפטור את טענות הפלשתינאים בנושא כשקר לצרכי תעמולה.

אולם, כל מה שיש במסורת פלשתינאית זו הינו רק חוסר דיוק. הפלשתינאים המקוריים תושבי הקבע של הארץ, כולל הנוצרים שבהם, הם צאצאי עם ישראל. הם גם יכולים לראות את חלקם, ובייחוד נכון הדבר לגבי המיעוט

ת מיכה בממצא מתגלה אצל פלשתינאים ובדואים רבים, אשר במסורתם המשפחתית הועברה מדור לדור עובדת היותם ממקור יהודי. גם כיום ניתן למצוא רבים אשר יספרו על מקורם היהודי או השומרני. מדובר בעדויות רבות משבטים בדואים שונים ומפלשתינאים מאזורים שונים בשומרון, ביהודה ובגליל. השומרונים עצמם, לפי עדויותיהם ומסמכיהם, הינם בעיקרם צאצאי שבטי ישראל שנשארו בארץ עוד מתקופת בית ראשון.

מרבית הפלשתינאים המספרים על מקורם היהודי או הישראלי משמיעים דבריהם בהסתר, מפחד שיאונה להם רע אם ידברו בגלוי על הנושא. אולם, לא מעטים הם הדיבורים הגלויים, כמו של יושבי המערות אשר מדרום לחברון, של נוצרים מכפר מְעִיר, של בדואים מרהט ושל רבים אחרים.

ב-29.4.1929 דיווח בעיתון *דבר* כותב בעל ראשי התיבות ר.ב., כי ב-1925 שוחח עם המוכתר הנוצרי של הכפר עין ארוך (עֵין אֶרְיָק) שליך רמאללה. המוכתר, שהצטייר בעיני הכותב כאדם אמין, אמר שלפי מסורת המשפחה הוא וקרוביו מוצאם משבט בנימין. לדברי המוכתר, תושביהם של כפר זה ושל שישה כפרים אחרים בסביבה הם צאצאי שבט בנימין, שאבותיהם התיישבו בכפריהם לאחר שעזבו את ירושלים לפני החורבן. לטענתו, מקובל בקרב התושבים ששם המקום נגזר משמו של חושי הארץ.

בכפר חִיזְמָה שמצפון לירושלים (שקיימת טענה ששמו נגזר מ-עז-מְנוֹת בעברית) כה רבו העדויות על מוצאם היהודי של התושבים, עד כי נערכה בו בדיקה אנתרופולוגית, וזו הצביעה על קירבה רבה בין מבנה הגולגולת אצל התושבים המקומיים לבין מבנה הגולגולת אצל היהודים.

תושבים מתוך רצף הכפרים הגדול של בית סוּרְיָכ (בית שוּרְיָק בעברית), בית אֵינְעָאן, בִּידו וקֶאטֶאנָה, אשר בפאתי ירושלים, טוענים שאבותיהם של 99% מהם היו יהודים-שומרונים (ישראלים לפי מסורתם). כולם צאצאי ארבעה אחים, שכל אחד מהם התיישב בשטח אחר וייסד את מה שהפך ברבות הימים לכפר שלם בן אלפי תושבים. הכפר בית אָוֹה שבדרום הר חברון הוא מרכזה של חמולת מְסֻלְמָה, שבניה טוענים שהם במקורם יהודים שהגיעו מתימן. להבדיל מרבים אחרים הטוענים טענות דומות, לא ידוע על כך שבני החמולה שומרים כיום על מנהג יהודי כלשהו. תופעות דומות אותרו בכפר לֶאָקָה הסמוך לקרני שומרון ואצל אחת משלוש החמולות הגדולות בכפר בית צֶפֶאָה שבפאתי ירושלים.

באזור חברון מתגוררת משפחת דוּאָק, הידועה במקורה היהודי, שאחד מבניה, עזיז דואק, נאסר בשנת 2006 על ידי ישראל בעת כהונתו כיו"ר המועצה המחוקקת הפלשתינאית.

הנוצרי הקטן שבתוכם, כצאצאי הנוצרים הראשונים, למרות שאלה לא היו פלשתינאים ולא נקראו כך.

ההיבט הגאוגרפי-היסטורי

בספרו ציון במשפט תפדה⁸ מגיע המשפטן והחוקר אילון ירדן למסקנות ברורות למדי בנושא מוצא הפלשתינאים וקירבתם ליהודים. הספר מבוסס על עיקרון, שנבדק על ידי מחבר הספר ביסודיות והתגלה כאמין למדי. עיקרון זה טוען, שתושבי ההר בארץ ישראל, קרי הגליל שומרון ויהודה, ברובם הגדול לא עזבו את מקומותיהם לאורך אלפי שנים. לעומתם, המהגרים למיניהם, כולל הערבים שבתוכם, הגיעו בעיקר לחלק הנמוך של ארץ ישראל, למישורים ולעמקים. לפעמים אלה גרשו את מי שישב שם קודם, לפעמים הצטרפו אליו, ישבו שם תקופה מסוימת ולבסוף המשיכו והיגרו לארצות אחרות.

לפי אילון ירדן, הפלשתינאים תושבי המשולש הם עירוב של מהגרים ותושבים מקוריים מאזור ההר, אשר חיפשו פרנסה במקום קרוב למרכזי ההתיישבות היהודית החדשה. ישיבת הקבע של תושבי ההרים, לעומת ההתחלפות של תושבי השטחים הנמוכים, הינה תופעה הידועה גם בהיסטוריה של ארצות אחרות. ההרים היו תמיד קשים יותר לתנועת צבאות ולכיבוש מאשר המישורים והעמקים, ויעילים פחות מהם לעיבוד חקלאי. עקב קשיי העבודה, תושבי ההר היו לרוב קשוחים יותר והיה קשה יותר להביסם ולנתקם מאדמותיהם, בהן השקיעו את מירב כוחותיהם במשך דורות.

גם כשהגיע כובש-צורר חדש לאזור הוא הציק לתושבי ההרים במידה פחותה מאשר לתושבי אזורים אחרים. בגלל קשיחותם של תושבי ההר וגם בשל עוניים, יחסית לתושבי אזורים אחרים, הם לא היוו מקור טוב לגביית מסים. המסורת שהתפתחה באזור ההר לגבי כל כובש, גם בתקופות הקשות ביותר, הייתה של יכולות הישרדות, תוך אמונה שתקופות אלו תחלוףנה.

ההיבט הדמוגרפי-היסטורי

ספריו של מחבר מאמר זה, יאמן כי יסופר⁹ ו-לא ישא אח אף אחת¹⁰ מסכמים מחקר שנערך בהיבט הדמוגרפי-היסטורי. בין היתר, מציינים הספרים את התופעות ההיסטוריות העיקריות שגרמו לטעות המקובלת כיום באשר לזהות הפלשתינאים:

מרידות היהודים ברומאים לא רק שגרמו לדלדול הישוב היהודי בארץ והפיכתו של עם ישראל למיעוט גדול בארצו, אלא גם הביאו בשנת 135 לספירה לשינוי שם הפרובינציה באימפריה הרומאית מיהודה לפלשתינה. שינוי שם זה הוא שגרם לכך שתושבי הארץ הוותיקים,

אותם פגשו היהודים השבים לציון, נקראים היום פלשתינאים ולא יהודים.

כיבושה של ארץ ישראל בידי הערבים, שנסתיים בשנת 640, לא הביא איתו מתנחלים ערבים לארץ ישראל. מתנחלים כאלה הובאו לארצות אחרות כדי להבטיח את נאמנות התושבים, שעליהם נכפתה דת האיסלם, לדתם החדשה. מאחר שבארץ ישראל לא היו אז כמעט עובדי אלילים, והאיסלם לא נכפה אז על יהודים ונוצרים, לא היה בה צורך במתנחלים. לעומת זאת, השלטון הערבי בארץ ישראל גרם לאפליה כלכלית כלפי הלא מוסלמים. אפליה זו גרמה רק למעטים ביותר להתאסלם, בעיקר במאה השמינית.

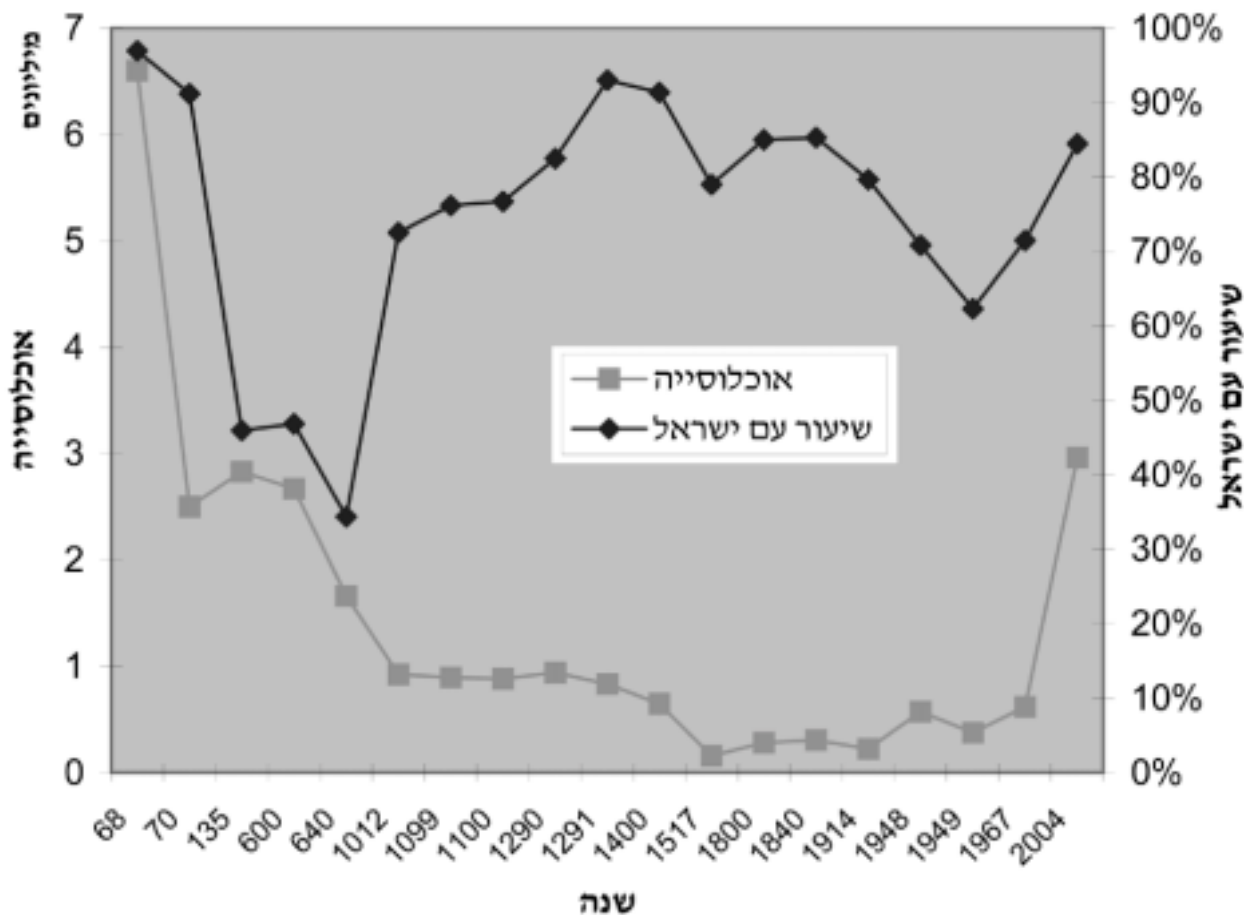
מצב זה השתנה ללא הכר בשנת 1012. בתקופת החליף השיעי אַל-חַאפֶּס, אשר משל בחליפות הפטימית שמרכזה היה בקהיר, גזר השלטון השיעי גזירה ולפיה כל תושבי ארץ ישראל שאינם מוסלמים חייבים להמיר את דתם לאסלאם או לעזוב את הארץ. בעקבות גזירה זו עזבו את הארץ מרבית הנוכרים, שהיו נוצרים בדתם, ועם ישראל חזר להיות רוב גדול ביותר בארצו. אולם בני עם ישראל, שכולם דבקו בארצם, ועוד מיעוט קטן למדי של אחרים שנשארו בארץ, נאלצו לקבל עליהם את האסלאם.

ההתאסלמות שבכפייה העבירה 90% מהתושבים שנשארו בארץ לאסלאם. רובם של מתאסלמים חדשים אלה התאסלמו רק למראית עין – כלפי חוץ נהגו כמוסלמים ובביתם, בעיקר היהודים לשעבר שבהם, נהגו לפי מנהגי דתם המקורית. השם שניתן לאנוסים אלה היה מוֹסְתַעְרִיִּים. בשנת 1044 ביטל חליף פטימי אחר את הגזירה. מאחר שהגזירה נגדה את עקרונות האסלאם, הרשה החליף למתאסלמים בכפייה לחזור לדתותיהם המקוריות (עזיבת האסלאם אסורה בנסיבות רגילות ודינה מוות).

כרבע מתוך המוסתערבים ניצלו את ההזדמנות וחזרו לדתותיהם המקוריות. היתר המשיכו לדבוק באסלאם כלפי חוץ מאחר שעקב מצבם הכלכלי הקשה לא יכלו לוותר על הסרת האפליה הכלכלית, יתרון שזכו לו עם התאסלמותם כלפי חוץ, וזאת מבלי שבגדו בדתם המקורית בהתנהגותם בתוך בתיים. את החלפת הזהות הלאומית אף אחד אפילו לא העלה על דעתו.

עד הכיבוש הצלבני ב-1099 חזר שיעור המוסתערבים ל-90%, כשבמצב הכלכלי הדחוק קנאו הצעירים בני הדת היהודית ביתרונותיהם הכלכליים של חבריהם וקרוביהם המוסתערבים, והפכו גם הם למוסתערבים.

החל משנת 1840 הצטרפו אל אנוסי ארץ ישראל מהגרים שונים. עקב עירובם של המהגרים עם הפלשתינאים המקוריים והתרכזותם של המהגרים באזורי ההתיישבות של היהודים השבים לציון, הם גרמו לתנועה הציונית להתעלם מצאצאי האנוסים, שרבים מתוכם ידעו על זהותם המקורית וחלקם שמר על חלק

תרשים: היקף האוכלוסייה בארץ ישראל ושיעור עם ישראל בקרב כל אוכלוסיית הארץ (מ-1914 ללא היהודים בדתם ורק ממערב לירדן).

הפתרון המתבקש – תוכנית ההתחברות

”לחיות בישראל מבלי להאמין בניסים הוא הבלתי מעשי!”

דוד בן גוריון.

נוסף לחשיבות הכרת הקרבה בין מרבית הפלשתינאים ליהודים, במאמץ להקטנת השנאה ביניהם, הממצא לגבי זהות הפלשתינאים מצביע גם על הכיוון הנכון לפתרון – התלכדות מחדש של שני הפלגים הניצים במדינה אחת בארץ ישראל המערבית! התפיסה האמורה עולה לכאורה בקנה אחד עם מטרותיו המקוריות של אש"ף מלפני הסכמי אוסלו ועם מטרותיהם של פלשתינאים רבים – יצירת מדינה חילונית אחת בכל שטח ארץ ישראל המערבית. אולם, כיוון זה יכול להיות פתרון בר קיימא, ועוד יותר מכך, להיות קביל אצל

קטן ממנהגי היהדות. תחת השפעה של זרים וטרור, הפכו כיום צאצאים אלה של עם ישראל, ובעיקר אלה מתוכם שאבד אצלם זכר עברם של אבותיהם, לאויב המר של היהודים.

בתהפוכות ההיסטוריה, תוך כדי הגירה ובריחות פליטים, רוב המהגרים הזרים לארץ עזבו אותה. התוצאה – הסכסוך חסר הפתרון בהווה הינו מלחמת אחים טרגית, שההצדקה היחידה לקיומה היא הבורות הנפוצה לגבי מקורם של הפלשתינאים. במקביל, מרבית הפליטים הפלשתינאים היו מתנחלים זרים בארץ ישראל המערבית ואין להם כל זכות שיבה אליה.

המחקר הדמוגרפי חושף את הטעויות המקובלות בנושא זה כיום. הוא מסביר ומפרט כיצד בניגוד לטענות על קיום קרוב לחמישה מיליון פלשתינאים ממערב לירדן, המספר הנכון הוא פחות משלושה מיליון (כולל אלה הנקראים ערביי ישראל), מתוכם כ-86% הינם צאצאים של עם ישראל. התרשים הבא מסכם את תוצאות המחקר הדמוגרפי-היסטורי.

- M.F. Hammer, A.J. Redd, E.T. Wood, M.R. Bonner, H. Jarjanazi, T. Karafet, S. Santachiara-Benerecetti, A. Oppenheim, M.A. Jobling, T. Jenkins, H. Ostrer, and B. Bonne-Tamir, "Jewish and Middle Eastern Non-Jewish Populations Share a Common Pool of Y-Chromosome Biallelic Haplotypes", *PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences), USA*, Volume 67, No. 12, pp. 6769-6774, June 6, 2000, <<http://www.pnas.org/cgi/content/full/97/12/6769#FN152>>;
- Almut Nebel, Dvora Filon, Deborah A. Weiss, Michael Weale, Marina Faerman, Ariella Oppenheim, Mark G. Thomas, "High-Resolution Y Chromosome Haplotypes of Israeli and Palestinian Arabs Reveal Geographic Substructure and Substantial Overlap with Haplotypes of Jews", *Human Genetics*, Volume 107, pp. 630-641, 2000; <<http://www.ucl.ac.uk/tcga/tcgapdf/Nebel-HG-00-IPArabs.pdf>>;
- Almut Nebel, Dvora Filon, Bernd Brinkmann, Partha P. Majumder, Marina Faerman and Ariella Oppenheim, "The Y Chromosome Pool of Jews as Part of the Genetic Landscape of the Middle East", *American Journal of Human Genetics*, Volume 69, pp. 1095-1112, 2001; <<http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1274378>>.
- H. Shanin, T. Walsh, T. Sobe, E. Lynch, M.C. King, K.B. Avraham, M. Kanaan, "Genetics of Congenital Deafness in the Palestinian Population: Multiple Connexin 26 Alleles with Shared Origins in the Middle East", *Human Genetics*, 110 (3), pp. 284-289, March 2002; <http://www.tau.ac.il/~karena/manuscriptspdf/2002/Shahin_et_al_2002.pdf>.
8. אילון ירדן, ציון במשפט תפדה (חלופה להסכם אוסלו), תל אביב: הוצאת ליעד, 2002. (בספר זה ניתן למצוא פירוט נרחב לעניינים המוסברים במאמר המסמך, רקע גאוגרפי, תימוכין משפטיים, פירוט הצעה להסדר ורשימה ארוכה של מקורות).
9. צבי מסיני, יאמן כי יסופר – בעיית ארץ ישראל, שורשיה ופתרונה, תל אביב: הוצאת ליעד, 2006.
10. צבי מסיני, לא ישא אח אל אח חרב, תל אביב: הוצאת ליעד, 2006. (קיצור ושכתוב פופולרי של מקור 6).

היהודים, רק עם התיקון המהותי וההכרחי, שהדבר לא ייצור מדינה דו-לאומית.

יתר על כן, גישה זו עולה בקנה אחד עם השאיפות המקוריות של הימין בישראל – ארץ ישראל השלמה. בצורה זו תיתכן פשרה בין הקיצונים משני הצדדים. פשרה כזו תאפשר שלום יציב, להבדיל משלום רופף, שהוא פרי של פשרה בין המתונים משני הצדדים. הדרך הצודקת והמעשית למימוש פתרון זה, למרות שתחילה הוא נראה כבלתי מעשי לחלוטין, היא הצטרפות מחדש ומרצון של רוב הפלשתינאים לעם ישראל!

הפתרון המוצע אינו מכיל כפייה דתית. ההצטרפות תהיה בראש ובראשונה במישור הלאומי והמצטרף, לאחר שיקבל ידע על מסורת ישראל, ויכל לבחור להיות חילוני או לאחוז בדת כרצונו. גישה זו עולה בקנה אחד עם ההלכה הדתית שהייתה נהוגה ביהדות ארץ ישראל בעת תקופות בית ראשון ובית שני, כאשר יהודים עובדי אלילים לא איבדו את שייכותם לעם ישראל ולא הוכרחו להתגייר כדי להשתייך אליו.

ה ע ר ו ת

1. ישראל בלקינד, הערבים אשר בארץ ישראל, תל אביב: הוצאת חרמון, 1969.
2. בר בורוכוב, כתבים – עיון במקורות, כרך א', הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1955.
3. דוד בן גוריון ויצחק בן צבי, ארץ ישראל בעבר ובהווה, הגרסה האידיית, ניו יורק, 1918.
4. דוד בן גוריון, לבירור מוצא הפלחים, תל אביב: הוצאת חרמון, 1969.
5. יצחק בן צבי, אוכלוסי ארצנו, ורשה: הוצאת הוועד הפועל של "ברית הנוער" ומרכז ה"חלוץ" העולמי, 1932; יצחק בן צבי, אוכלוסיית ארץ ישראל, כתבי יצחק בן צבי, כרך חמישי, תל אביב: הוצאת מצפה, 1936 (זהה בתוכנו למקור 2).